

SM: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot:

Sisäministeriössä lausunnon antaminen on vastuutettu sisäministeriön rajavartio-osastolle, joka rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 5 §:n 3 momentin mukaisesti toimii samalla Rajavartiolaitoksen esikuntana. Tähän sisäministeriön lausuntoon on sisällytetty rajavartio-osaston ja pelastusosaston huomiot.

Sisäministeriön edustajat ovat osallistuneet hallituksen esityksen valmisteluun sen laadintavaiheessa. Tästä huolimatta sisäministeriö pitää tarpeellisena korostaa edelleen tässä lausunnossa esille tuotavia seikkoja.

Yleisesti ottaen turvallisuusviranomaisten näkökohtia ei ole työ- ja elinkeinoministeriön lainsäädäntöesityksessä huomioitu riittävästi. Vallitsevassa toimintaympäristössä ja nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa korostuu Suomen meriyhteyksien tärkeys. Sisäministeriö korostaa, että jo merituulivoimahankkeiden suunnitteluvaiheesta alkaen on tärkeää huomioida eri hankkeiden muodostamat kokonaisvaikutukset Suomeen suuntautuvalla meriliikenteelle myös talvi(jää)olosuhteissa. Tämä korostuu erityisesti mahdollisissa poikkeusoloissa, joissa meriliikennettä ohjattaisiin Pohjanlahdella sijaitseviin satamiin. Näin ollen merituulivoimahankkeiden kokonaisvaikutus jäiden kerrostumiseen ja merenkulun sujuvuuteen tulisi selvittää ja varmistaa ennen hankkeiden aloittamista.

Rajavartiolaitoksen lakissäteisten tehtävien näkökulmasta esitykseen ei ole sisällytetty riittävän selkeitä velvoitteita merituulivoimatoimijoille huomioida jo hankkeiden alkuvaiheessa meripelastuksen sekä merialueen ympäristövahinkojen torjunnan toteuttamismahdollisuudet tuulivoimapuistojen alueella.

Edellä mainittu Rajavartiolaitoksen johtorooli meripelastuksessa ja avomerialueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa huomioiden selkeä puute on, että kohdassa ”Vaikutukset viranomaisiin” (s.29) ei ole mainittu lainkaan Rajavartiolaitosta. Sisäministeriö korostaa, että esitykseen tulee sisällyttää vaikutukset Rajavartiolaitoksen toimintaan.

Yksityiskohtaiset huomiot:

Sisäministeriön näkemyksen mukaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain valvontaa koskevaan 19 §:ään tulisi lisätä Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksiin myös muun kuin lain 6-8 §:ssä tarkoitettujen luvanvaraisen toiminnan harjoittamisen valvominen ja keskeyttäminen esimerkiksi seuraavasti:

”Suomen talousvyöhykkeellä suorittamansa muun valvonnan yhteydessä Rajavartiolaitos valvoo myös Suomeen johtavaa ja Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvaa kansallisen turvallisuuden

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

ylläpitämisen kannalta yhteiskunnallisesti elintärkeää vedenalaista infrastruktuuria, esimerkiksi kaasuputkia ja viestiliikennekaapeleita. Rajavartiolaityksellä on oikeus puuttua ja määrätä tarvittaessa välittömästi lopetettavaksi edellä tarkoitettuun vedenalaiseen putkeen tai kaapeliin kohdistunut oikeudeton toiminta.” Näin toimien mahdollistettaisiin Rajavartiolaityksen puuttuminen Suomen vedenalaista kriittistä infrastruktuuria uhkaaviin tekoihin.

Vastaavasti nyt valmisteilla olevan lainsäädäntömuutoksen yhteydessä talousvyöhykelain 10 §:ään, jossa säädetään Suomen rikosoikeuden soveltamisesta talousvyöhykkeellä, tulisi lisätä yksiselitteinen maininta siitä, että Suomeen johtavaan ja Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvaan kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen kannalta yhteiskunnallisesti elintärkeään vedenalaiseen putkeen tai kaapeliin kohdistunut rikos katsotaan rikoslain 1 luvun 1 §:n mukaisesti Suomessa tehdyksi.

Sisäministeriön mukaan myös vedenalaisten johtojen suojelemisesta annetun lain (145/1965) 1 §:n 2 momenttia tulisi harkita täsmennettäväksi yllä ehdotettujen muutosten vuoksi esimerkiksi seuraavasti:

”Suomen aluevesirajan ulkopuolella tämä laki koskee vain Suomen lipun alla purjehtivaa alusta, Suomen kansalaista ja suomalaista yhteisöä, jollei kyse ole Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevista Suomeen johtavasta ja Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvasta kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen kannalta yhteiskunnallisesti elintärkeästä vedenalaisesta putkesta tai kaapelista.”

Lisäksi talousvyöhykkeelle rakentamista koskevan 7 §:n 4 momentissa mainittu suojavyöhyke tulisi voida perustaa myös rakentamislupapäätöksen antamisen jälkeen, jos olosuhteet ovat siinä määrin muuttuneet, että se olisi perusteltua. Suojavyöhyke tulisi voida perustaa Suomen talousvyöhykkeelle myös Suomeen johtavien vedenalaisten putkien ja kaapelien, kuten kaasuputken ja muun kriittisen infran, suojaamiseksi.

Esitys jättää auki myös monia kysymyksiä rakentamis-, operointi- ja purkamisvaiheiden osalta. Perusteluissa on mainittu muun muassa seuraavaa: ”Esityksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu tarve talousvyöhykkeen rakentamisvaatimusten tarkentamiselle sekä tuulivoimaloiden purkamisen varmistavien menettelyiden luomiselle. Nämä menettelyt tullaan valmistelemaan myöhemmin ja valmistelun yhteydessä arvioimaan näihin liittyvä sääntelytaakka ja kustannukset yrityksille.” Sisäministeriön näkemyksen mukaan alusta asti tehtävällä kattavalla sääntelyllä selkeytettäisiin viranomaisten ja merituulivoimahankkeiden toiminnan suunnittelua.

Merituulivoimalain 28 §:n perusteluihin tulisi tehdä tekninen lisäys. Merituuli-voimalain valvontaviranomaisten pääsyoikeutta aluksille koskevan 28 §:n perusteluissa mainitaan, että Rajavartiolaityks vo antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi ja että valvontaviranomaisilla olisi siten mahdollisuus pyytää virka-apua valvontakohteeseen pääsyyn myös Rajavartiolaitykselta. Rajavartiolaityks 77 §:ssä säädetään valtion viranomaisille annettavasta virka-avusta ja Suomen alueen ulkopuolella annettavasta tuesta, joka tarkoittaa virka-apua vastaavaa tukea, jota annetaan Suomen alueen ulkopuolella. Perusteluihin tulisi näin ollen lisätä myös edellä mainittu virka-apua vastaava tuki siten kuin rajavartiolaityks 77 §:n 2 momentissa säädetään.

Hallituksen esityksen sivulla 71 todetaan talousvyöhykelain osalta, että ”Suomen talousvyöhykkeelle sijoittuviin putkiin ja kaapeleihin, jotka eivät ole yhteydessä talousvyöhykkeellä sijaitseviin tekosääriin, laitteisiin ja muihin rakennelmiin, sovellettaisiin Suomen lakia kuten nykyisinkin. Niiden asema YK:n merioikeusyleissopimuksen valossa on erilainen.” Kirjauksesta jää epäselväksi mitä sillä tarkoitetaan ja mihin kirjauksella viitataan. Näin ollen sisäministeriö esittää kyseisen kirjauksen tarkentamista.

Lisäksi sisäministeriön pelastusosasto lausuu esityksestä seuraavaa:

Talousvyöhykelakia muutettaisiin niin, että kemikaaliturvallisuuslaki tulisi sovellettavaksi talousvyöhykkeellä rakennettavien tekosaarten, laitteiden jne. osalta. Pykäläperustelujen mukaan (s. 72) tämä olisi tarpeen sen varalta, että talousvyöhykkeelle rakentuisi vedyntuotantolaitoksia. Kemikaaliturvallisuuslain myötä esitys tulisi koskemaan Tukesin lisäksi myös pelastusviranomaisia.

Talousvyöhykelain muutoksen myötä pelastuslaki ei tulisi kokonaisuudessaan sovellettavaksi talousvyöhykkeellä, vaan ainoastaan öljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa koskevien toimenpiteiden osalta. Rajaus on tärkeä, koska pelastuslain muiden säännösten soveltuminen pitäisi arvioida asioittain. Esimerkiksi pelastuslain 3 luvun säännökset rakennusten ja rakennelmien turvallisuudesta ja 12 luvun säännökset valvonnasta ovat käytännössä sidoksissa rakentamisen sääntelyyn, joten pelastuslain soveltaminen ei ole perusteltua ennen kuin on ratkaistu rakentamisen sääntelyn soveltaminen, ja mm. se, mikä taho valvoo merituulivoimaloiden rakentamista. HE-luonnoksen jaksojen 2.2.2 (s. 8) ja 4.2.1 (s.24) mukaan rakentamislain osalta asia ratkaistaisiin myöhemmin erikseen. Vasta sen jälkeen voidaan arvioida esimerkiksi sitä, millainen rooli pelastusviranomaisella on tarpeen olla talousvyöhykkeellä rakentamisen ja rakennusten turvallisuuden valvonnassa. Esityksessä ei ole arvioitu sitä, tulisiko toiminnanharjoittajille säätää laajempia velvoitteita onnettomuuksien ehkäisemisessä ja varautumisessa vastaavasti kuin on säädetty öljyvarastojen yms. osalta. Pelastustoimen palvelutason ei voi ajatella olevan sama avomerellä kuin rannikkovesialueella.

Sisäministeriön kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Rajavartio-osaston osastopääll. sij.

Matti Sarasmaa

Liitteet

-

Jakelu

TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi

SM PEO Pelastusosasto, Kimmo Kohvakka
 SM RO Johto, Pasi Kostamovaara
 SM RO Johto, Markku Hassinen
 SM RO Johto, Matti Sarasmaa
 SM RO Raja- ja meriosasto
 Sisäministeriö pelastusosasto

VN/12957/2023-SM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: